

sekce správní
odbor správy majetku

Č. j.: 2022/020593/CNB/420
Sp. zn.: S-2022/002868/CNB/420

Výroční zpráva

**Archivu České národní banky
za rok 2021**

Sídlo archivu:

Česká národní banka, Na Příkopě 28, Praha 1, PSČ 115 03
tel. spojení: 224 413 710, 224 412 042, 224 413 759, 224 412 403
e-mail: archiv@cnb.cz

Zřizovatel archivu:

Česká národní banka, Na Příkopě 28, Praha 1

Archiv České národní banky je organizačně začleněn do referátu Archiv ČNB odbor
Návštěvnické centrum ČNB sekce správní.

Akreditace podle zákona č. 499/2004 Sb.:

Rozhodnutí odboru archivní správy MV ČR o akreditaci archivu č. j. AS-93/1-2005 ze dne
24. dubna 2005.

I. Personální podmínky archivu:**Vedení archivu:**

- ředitel sekce správní
- ředitel odboru Návštěvnické centrum ČNB
- vedoucí referátu Archiv ČNB

Počet pracovníků:

ústředí ČNB: 6 pracovníků

Z celkového počtu šesti zaměstnanců archivu mají čtyři pracovníci odborné vysokoškolské vzdělání, dva se zaměřením na archivnictví a dva na historii.

Funkční zařazení pracovníků:

Funkční zařazení zaměstnanců Archivu České národní banky je upraveno vnitřním předpisem ČNB.

II. Celkové množství uložených archiválií

Počet fondů a sbírek: 96

Počet běžných metrů celkem: 7398,24 bm

Počet archivních pomůcek: 43

Přehled evidenčních údajů k 31. 12. 2021
Základní souhrnné informace ze základní evidence NAD

	počet arch. souborů celkem	metráž celkem (bm)	z toho nezpracováno (bm)	z toho zpracováno (bm)	z toho inventarizováno (bm)	počet pomůcek
Archiv ČNB	96	7398,24	5678,35	1719,89	126,14	43

III. Výběr zpracování a využívání archiválií

1. Výběr archiválií:

V průběhu roku 2021 vystavil Archiv ČNB 4 skartační protokoly, z nichž ve dvou případech se jednalo o mimo skartační řízení (dokumenty k osobnosti JUDr. Jaroslava Lepáře a z činnosti právních předchůdců Investiční banky). S ohledem na pandemii COVID-19 došlo k zahájení řádného skartačního řízení a provedení výběru archiválií v České národní bance na konci roku 2021. Skartační protokol proto bude vystaven až v roce 2022, stejně tak budou až v roce 2022 převedeny archivní inventární jednotky z provedeného skartačního řízení do Archivu ČNB.

Výkony v roce 2021

Výběr archiválií a delimitace archiválií, celkové vnější změny

	Posouzeno celkem (bm)	Celkem vyřazeno		Počet protokolů o výběru § 3. odst. 1 + 2	
		v bm	v %	skartační řízení	mimo skart. řízení
Archiv ČNB	620,5	575,1	92,68	2	2

2. Zpracování archiválií:

Rozsah zpracování archiválií byl tak jako v roce 2020 i v roce 2021 zásadně poznamenán epidemií COVID-19. Archiv ČNB ke zpracování a zpřístupňování archivních dokumentů užívá informační systém ISAI, který byl vyvinut pro Archiv České národní banky firmou Bach systems, s r.o., Olomouc.

Ve stádiu rozpracovanosti se k 31. 12. 2021 nacházely následující archivní fondy:

- Živnostenská banka (ŽB)
- Státní banka československá (SBČS)
- Česká národní banka (ČNB)
- Poštovní spořitelna (PSP) – pobočky na Moravě a ve Slezsku
- Ukázky bankovní techniky

3. Využívání archiválií:

Badatelská agenda:

Badatelna Archivu ČNB byla v roce 2021 s ohledem na preventivní opatření proti možnému šíření nákazy nemoci COVID-19 pro veřejnost uzavřena v době od 1. ledna do 31. května 2021, tj. na 5 měsíců. Od června 2021 pak fungovala badatelna v omezeném provozu,

především došlo k redukci počtu badatelských míst ve studovně z důvodu preventivních protiepidemických opatření.

I přes výše uvedené nestandardní podmínky se v průběhu roku 2021 uskutečnilo v Archivu České národní banky 106 badatelských návštěv, při celkovém počtu 38 badatelů. V jednom měsíci tedy došlo průměrně k 15 badatelským návštěvám. Na jednoho badatele připadají v průměru 2,7 badatelské návštěvy.

Nejčastějšími návštěvníky Archivu České národní banky jsou studenti vysokých škol, především ekonomického a historického směru, vysokoškolští učitelé (FF UK, PedF UK, FSV IKSŽ, ČVUT, VŠE, ESF MU, UTB Zlín), pracovníci odborných vědeckých pracovišť (MU AV ČR) a paměťových institucí (NTM, NM, TM Brno a Staatliche Kunstsammlungen Dresden). V roce 2021 navštívilo Archiv České národní banky 18 soukromých badatelů, což představuje více než 47 % z celkového počtu.

Z hlediska studovaných témat zaznamenáváme klesající zájem o výzkum činnosti peněžních ústavů, s výjimkou Živnostenské banky a některých hospodářských otázek, např. inflace, měnová reforma v roce 1953 apod. V souvislosti se studiem činnosti Ústředního svazu československých družstev byl zkoumán také archivní fond Ústřední banka družstev v Praze.

Předmětem zvyšujícího zájmu mezi badateli zůstává i nadále historie firem a významných československých společností v koncernech československých bankovních institucí (cukrovarnictví, stavebnictví, automobilový průmysl apod.) Na vzestupu je také genealogické bádání (15 % z celkového počtu badatelů). Mezi badatelskými tématy dále evidujeme výzkum v oblasti cestovního ruchu a turismu (financování Petřínské rozhledny, cestování za normalizace), dějin dopravy (výstavba železnic) a aristokracie (majetkové nároky aristokracie) Rovněž bylo bádáno v nově akvírovaných archivních fondech, například Zemské bance království českého.

I nadále pokračovalo studium arizace židovského majetku v době okupace, numizmatických témat a osobnosti ředitele Živnostenské banky, JUDr. Jaroslava Preisse, zejména ve vztahu k významným osobnostem politické kultury meziválečného Československa.

Vyřízená korespondence:

V roce 2021 vyřídil Archiv České národní banky celkem 201 písemných podání, ať již analogových (29) nebo elektronických (172). Zájmu veřejnosti se nadále těšily informace o vývoji československé měny, českého a středoevropského bankovníctví a historických směnných kurzech. Nadále se objevovaly dotazy na vklady na účtech vedených u ústavů lidového peněžnictví. Reklamace (3), jejichž počet po uzavření církevních restitucí nadále klesal, se týkaly výmazu zástavního práva (2) a účtu vedeného u SBČS (1).

Množství dotazů klientů odpovídali pracovníci Archivu ČNB přímo, mimo korespondenci, ať již telefonicky, nebo osobně. Tyto dotazy se nejčastěji vztahovaly k posouzení dochovaných vkladních knížek.

Značná část dohlédací agendy byla vykonávána i pro jednotlivé organizační útvary ČNB. V této souvislosti se začínají ve větší míře objevovat žádosti o vyhledávání personální agendy bývalých zaměstnanců (mzdové listy) v souvislosti s jejich odchodem do penze.

Využívání archiválií a provoz badatelný v roce 2021

	počet badatelů	z toho cizinci	badatelské návštěvy	rešerše pro	
				úřední potřebu	soukromou potřebu
Archiv ČNB	38	0	106	34	125

4. Odborné a společenské aktivity archivu:

Obdobně jako v roce 2020 omezila pandemie COVID-19 i v roce 2021 značnou část aktivit Archivu České národní banky. Nicméně i tak se podařilo realizovat některé projekty zaměřené na širokou či odbornou veřejnost. Řada aktivit archivu se navíc přesunula do webového prostředí.

Archiv České národní banky participuje na činnosti odborných pracovních skupin Evropské centrální banky, a to v rámci ESCB Information Management Network a ESCB Informal Museum Network. První z nich představuje hlavní platformu v rámci centrálních bank Evropské unie, která se zaměřuje na vzájemnou spolupráci mezi archiváři, pracovníky spisové služby a knihovníky. Druhá pak sdružuje zástupce expozic/muzeí jednotlivých centrálních bank EU. Výroční jednání pracovní skupiny ESCB Information Management Network bylo zrušeno a nahradila je pouze komunikace členů ohledně některých otázek elektronické spisové služby. V případě skupiny ESCB Informal Museum Network se uskutečnila dvě virtuální zasedání (13. května 2021; 24. listopadu 2021), jež se zaměřila na problematiku přípravy online expozic a rekapitulaci stavu projektů vždy za uplynulé období.

Archiv České národní banky je také členem nejvýznamnější evropské instituce zabývající se výzkumem bankovních a finančních dějin The European Association for Banking and Financial History (EABH) e. V., jejímž členem je od roku 2003. Od roku 2009 má Archiv České národní banky zastoupení ve vrcholném orgánu EABH, akademické radě (Academic Council), jež připravuje vědecký program asociace a koordinuje její odborné projekty. S ohledem na pandemii byla zrušena výroční konference a 10. června 2021 se uskutečnila pouze jednání akademické rady a valné hromady ve webové podobě.

Zaměstnanci Archivu ČNB se v průběhu roku 2021 účastnili také některých konferencí, z nichž část se realizovala v online prostředí. S ohledem na význam problematiky ochrany osobních údajů v archivních dokumentech a archivech participoval Archiv ČNB na dvou odborných setkáních, jež k ní byly uspořádány. Jednalo se o on-line workshop: „Prameny mlčí...naší vinou? Perspektivy výzkumu seriálních pramenů v kontextu ochrany osobních údajů,“ spolupořádaný Národním archivem, Státním oblastním archivem a Ústavem

pomocných věd historických a archivnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (15. června 2021), kterého se zúčastnil jeden zaměstnanec. V druhém pololetí dva zaměstnanci archivu navštívili mezinárodní on-line konferenci: „Osobní údaje v archivech: soukromí a otevřenost v informačním věku,“ jež byla organizována společně Státním oblastním archivem v Praze a Národním archivem (9. listopadu 2021).

Dále zaměstnanci archivu aktivně participovali na třech sympoziích. Jednalo se o on-line workshop „Dějiny žen a genderová historie v teorii a praxi muzeí a archivů v České republice,“ který uspořádala Národní muzeum a Moravské zemské muzeum (21.–22. června 2021), workshop „Formy a přeměny diplomatické produkce v novověku V: Písemnosti finanční povahy v (raném) novověku (1526–1945), který připravila Katedra ekonomických a manažerských studií, Univerzita Palackého v Olomouci dne 24. června 2021, a odborný seminář k dějinám Židů v Čechách, jejímž organizátorem bylo Židovské muzeum v Praze s Muzeem Jindřichohradecka (12.–13. října 2021).

Zaměstnanci Archivu České národní banky se zapojují i do jednání některých významných odborných společností zaměřených na oblast hospodářských dějin a archivnictví. Jedná se o Společnost pro hospodářské a sociální dějiny a Českou archivní společnost. Jeden zaměstnanec Archivu ČNB zasedá ve výboru odborné tematické sekce specializovaných archivů České archivní společnosti a jeden participuje na činnosti redakčních rad sborníku *Paginae historiae*, jež vychází při Národním archivem ČR, a Středočeského sborníku historického, který je vydáván Státním oblastním archivem v Praze. Jeden zaměstnanec se také podílí na zpracování programu Bezpečnostního výzkumu Ministerstva vnitra pod názvem „Analýza zpracování osobních údajů v archiváliích“.

V roce 2021 došlo v České národní bance k organizační změně, na jejímž základě byl vytvořen referát Archiv České národní banky v rámci odboru Návštěvnické centrum ČNB. To soustřeďuje všechny paměťové instituce v České národní bance, tzn. archiv, knihovnu a expozice, resp. Návštěvnické centrum ČNB. I proto se Archiv ČNB podílí na rozvoji výstavní činnosti expozic ČNB „Lidé a peníze“. Obdobně se Archiv ČNB zapojuje do přípravy lektorských programů a speciálních komentovaných prohlídek, při nichž jsou prezentovány archivní dokumenty Archivu ČNB. Archiv ČNB proto také aktivně spolupracuje s International Federation of Financial Museums, mezinárodní organizací, jež sdružuje přední světová muzea zaměřená na prezentaci finančních a ekonomických témat. Tentokrát se její výroční konference uskutečnila on-line 18. října 2021.

Ve své činnosti se Archiv ČNB také snaží zpřístupňovat široké veřejnosti své archivní fondy prostřednictvím výstav. V roce 2021 např. připravil rozsáhlou online výstavu k 75. výročí úmrtí českého a československého finančníka JUDr. Jaroslava Preisse (online vernisáž 29. dubna 2021 u příležitosti odhalení busty JUDr. Jaroslava Preisse v České národní bance), a dále zapůjčil své archiválie na výstavu „Česká architektura od secese k dnešku“, jež se uskutečnila v září a říjnu 2021 v Jízdárně Pražského hradu.

5. Publikační činnost:Příspěvky do odborných periodik a odborné přednášky

a) odborné studie

Helena Sedláčková, Krajští hejtmané v Čechách (1623) 1641-1849 (Personální obsazení). Praha 2021, 455 s.

Helena Sedláčková, Páni z Jakubova a židovské konsorcium. In: Kolektiv autorů, Z archivu ke studentům a zase zpět (Věnováno Ivaně Ebelové k životnímu jubileu), Praha 2021, s. 309-322.

Helena Sedláčková – Pavel Sedláček – Martin Hakauf – Kroupa Petr (Martin Hakauf – Jan Novák eds.), Státní symboly České republiky na Pražském hradě (National Symbols of the Czech Republic at Prague Castle), Praha 2021, 123 s.

Lenka Vrchotová, Dějiny žen a gender historie v Archivu České národní banky, In: Acta Musei Nationalis Pragae – Historia. Praha: Národní muzeum, v tisku.

b) odborné přednášky a prezentace

Jakub Kunert, Archiv České národní banky. Přednáška pro studenty historického prosemináře Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze dne 19. listopadu 2021.

Jakub Kunert, Archiv České národní banky. Význam, fondy a specifika. Online přednáška pro studenty Ústavu pomocných věd historických a archivnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně dne 2. dubna 2021.

Lenka Vrchotová, Dějiny žen a genderová historie v Archivu České národní banky. Prezentace na on-line workshopu: „Dějiny žen a genderová historie v teorii a praxi muzeí a archivů v České republice“, uspořádaném Národním muzeem a Moravským zemským muzeem ve dnech 21.–22. června 2021.

Lenka Vrchotová, Mechanizace a její důsledky pro písemnou produkci peněžních ústavů. Přednáška na workshopu: „Formy a přeměny diplomatické produkce v novověku V: Písemnosti finanční povahy v (raném) novověku (1526-1945)“, organizovaném Katedrou ekonomických a manažerských studií Univerzity Palackého v Olomouci dne 24. června 2021 v Olomouci.

Lenka Vrchotová, Judaika v Archivu České národní banky. Prezentace na odborném semináři k dějinám Židů pořádaném Židovským muzeem v Praze ve spolupráci s Muzeem Jindřichohradecka ve dnech 12.–13. října 2021 v Jindřichově Hradci.

c) Jiné příspěvky

Jakub Kunert, NBP Money Centre, in: Bankoteka. Wydanie specjalne. 5 lat Centrum Pieniadza NBP, 2021, s. 170.

d) Ediční činnost

Jiří Blažek – Martin Hlaváč - Jakub Kunert – Pavel Lhota – Alena Mizerová – Vít Pokorný, Karel Engliš: Tož poslouchejte, jak jsme budovali republiku, Praha 2021, 251 s.

6. Odkaz na webové stránky archivu:

https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/archiv-cnb/

e-mailová adresa Archivu České národní banky: archiv@cnb.cz

IV. Stav archiválií

Vzhledem k tomu, že archivní fondy Archivu České národní banky jsou v současné době uloženy v moderních archivních depotech, které vyhovují požadavkům pro uložení archiválií, je fyzický stav spravovaných archivních fondů dobrý a nedochází k jejich dalšímu poškození.

V. Konzervace a restaurování archiválií

Archiv České národní banky nemá vlastní konzervátorskou dílnu. Pokud by byl nutný u spravovaných archiválií konzervátorský nebo restaurátorský zásah, byly by na tyto práce archivem nárokovány finanční prostředky z rozpočtu České národní banky.

V Praze 25. února 2022

Ing. Zdeněk Virius
ředitel sekce správní

podepsáno elektronicky

Dita Vejnárková, B.A.
ředitelka odboru Návštěvnické
centrum ČNB
podepsáno elektronicky

Celkové množství archiválií v základní evidenci Národního archivního dědictví

II. Celkové množství archiválií v základní evidenci Národního archivního dědictví
Tab. č. 1: Základní souhrnné informace ze základní evidence NAD

Archiv	2	Počty, metráž a zpracovanost archivních souborů						Fyzický stav archiválií		Archivní pomůcky
		Uloženo v archivu***			Celkem			počet	počet	
		počet	metráž [bm] velikost [MB]	metráž [%] MB [%]	počet	metráž [bm] velikost [MB]	metráž [%] MB [%]			
1	3*	4**	5****	6*	7**	8****	9	10 ⁰		
610000100 Archiv České národní banky	N:	57	5678,35 2839,00	76,75 100,00	57	5678,35 2839,00	76,75 100,00	Ze zapsaného fyzického stavu:		základní: 43
	Z:	34	1719,89 0,00	23,25 0,00	34	1719,89 0,00	23,25 0,00	Nepoškozený 89	speciální: 0	
	I:	27	126,14 0,00	1,71 0,00	27	126,14 0,00	1,71 0,00	Poškozený 7	referenční: 0	
	Σ:	96	7398,24 2839,00		96	7398,24 2839,00		Ze zapsaných ev. jednotek:		všechny: 43
							poškozeno [ks]:	142		

Archiv	2	Počty, metráž a zpracovanost archivních souborů						Fyzický stav archiválií		Archivní pomůcky
		Uloženo v archivu***			Celkem			počet	počet	
		počet	metráž [bm] velikost [MB]	metráž [%] MB [%]	počet	metráž [bm] velikost [MB]	metráž [%] MB [%]			
1	3*	4**	5****	6*	7**	8****	9	10 ⁰		
Souhrn	N:	57	5678,35 2839,00	76,75 100,00	57	5678,35 2839,00	76,75 100,00	Ze zapsaného fyzického stavu:		základní: 43
	Z:	34	1719,89 0,00	23,25 0,00	34	1719,89 0,00	23,25 0,00	Nepoškozený 89	speciální: 0	
	I:	27	126,14 0,00	1,71 0,00	27	126,14 0,00	1,71 0,00	Poškozený 7	referenční: 0	
	Σ:	96	7398,24 2839,00		96	7398,24 2839,00		Ze zapsaných ev. jednotek:		všechny: 43
							poškozeno [ks]:	142		

Veškeré hodnoty digitální velikosti se zaokrouhlují na MB (MegaByte)

- Legenda:**
- **N:** [počet] ... archivní soubory s min. 95% nezpracované metráže
 - **Z:** [počet] ... archivní soubory s min. 95% zpracované metráže
 - **I:** [počet] ... archivní soubory s min. 95% inventarizované metráže
 - **Σ:** [počet] ... celkový počet archivních souborů
- **N:** [bm] ... nezpracovaná metráž archivních souborů
 - **[MB]** ... nezpracovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě
 - **Z:** [bm] ... zpracovaná metráž
 - **[MB]** ... zpracovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě
 - **I:** [bm] ... inventarizovaná
 - **[MB]** ... inventarizovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě
 - **Σ:** [bm] ... celková metráž(=N: + Z:)
 - **[MB]** ... celková velikost ev. jednotek v digitální podobě
- **Uloženo v archivu** ...archivní soubory s evidenčním statutem 1 nebo 3
 - **metráž [%]** ...relativní zastoupení vzhledem k celkové metráži
 - **MB [%]** ...relativní zastoupení vzhledem k celkové velikosti ev. jednotek v digitální podobě
- j) Archivní pomůcky**vždy celkový počet archivních pomůcek v evidenci archivu
- Číselník evidenčních statusů:
 1. Archivní soubory v přímé péči instituce, uložené v instituci
 2. Archivní soubory uložené na základě smlouvy mimo instituci
 3. Archivní soubory uložené v instituci na základě smlouvy
 4. Archivní soubory vydané vlastníkem a archivem evidované
 5. Archivní soubory archivem pouze evidované

Výběr archiválií, delimitace archiválií, úbytky a celkové vnější změny dle PEvA

Archiv	2	Celkem přírůstky				Celkové úbytky v uložení archiválií v archivu		Celkem vnější změny					
		Nově vybráno		Nově uloženo v archivu				V evidenci archiválií		V uložení v archivu			
		metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených	metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených	metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených	metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených	metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených		
		3*	4**	5*	6**	7*	8**	9*	10**	11*	12**		
1													
610000100 Archiv České národní banky	N:	1948,15 2839	22212	1971,12 2839	22441	0,00 0	0	1948,15 2839	22212	1971,12 2839	22441		
	Z:	9,31 0	102	100,08 0	1093	0,00 0	0	9,31 0	102	100,08 0	1093		
	I:	9,31 0	102	100,08 0	1093	0,00 0	0	9,31 0	102	100,08 0	1093		
	Σ:	1957,46 2839	22314 0	2071,20 2839	23534 0	0,00 0	0	1957,46 2839	22314 0	2071,20 2839	23534 0		

Archiv	2	Celkem přírůstky				Celkové úbytky v uložení archiválií v archivu		Celkem vnější změny					
		Nově vybráno		Nově uloženo v archivu				V evidenci archiválií		V uložení v archivu			
		metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených	metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených	metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených	metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených	metráž [bm] velikost [MB]	ev.j. [ks] poškozených		
		3*	4**	5*	6**	7*	8**	9*	10**	11*	12**		
1													
Souhm	N:	1948,15 2839	22212	1971,12 2839	22441	0,00 0	0	1948,15 2839	22212	1971,12 2839	22441		
	Z:	9,31 0	102	100,08 0	1093	0,00 0	0	9,31 0	102	100,08 0	1093		
	I:	9,31 0	102	100,08 0	1093	0,00 0	0	9,31 0	102	100,08 0	1093		
	Σ:	1957,46 2839	22314 0	2071,20 2839	23534 0	0,00 0	0	1957,46 2839	22314 0	2071,20 2839	23534 0		

Všechny hodnoty digitální velikosti jsou zaokrouhleny na MB (MegaByte)

Legenda: • **N:** [bm] ... nezpracovaná metráž změn
 [MB] ... nezpracovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě
Z: [bm] ... zpracovaná metráž změn
 [MB] ... zpracovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě
I: [bm] ... inventarizovaná metráž změn
 [MB] ... inventarizovaná velikost ev. jednotek v digitální podobě
Σ: [bm] ... celková metráž(=N:+Z:)
 [MB] ... celková velikost ev. jednotek v digitální podobě

** **N:** [ks] ... počet nezpracovaných hlavních evidenčních jednotek
Z: [ks] ... počet zpracovaných hlavních evidenčních jednotek
I: [ks] ... počet inventarizovaných hlavních evidenčních jednotek
Σ: [ks] ... celkový počet hlavních evidenčních jednotek (=N:+Z:)
 [ks] ... počet poškozených hlavních evidenčních jednotek